

Valt de SPD uiteen?

Linkse critici van hervormingen willen protestpartij oprichten

Achtergrond - 19 maart 2004

(18 maart 2004) Regeringspartij [SPD](#) blijft momenteel niets bespaard: massale protesten tegen haar beleid, partijleden die in grote getale hun lidmaatschap opzeggen, een historisch dieptepunt in de opiniepeilingen, het ongekend grote [verlies](#) bij de tussentijdse verkiezingen in Hamburg twee weken geleden, en nu dit. Critici van de hervormingskoers van de bondsregering van SPD en Die Grünen, afkomstig uit de linkervleugel van de SPD, zijn van plan een linkse [protestpartij](#) op te richten.

Linkse critici van hervormingen willen protestpartij oprichten

Een allegaartje van (oud)leden van de politieke partijen SPD, [PDS](#) en [Die Grünen](#), vakbond [IG Metall](#) en anti-globaliseringsbeweging [Attac](#) trachten sinds begin maart medestanders te vinden voor de oprichting van een partij ter linkerzijde van de SPD. De initiatiefnemers verzetten zich daarmee tegen de [bezuinigingen](#), die de regering-Schröder het afgelopen jaar heeft doorgevoerd op het terrein van de pensioenen, uitkeringen en gezondheidszorg. Het voornaamste bezwaar luidt, dat de bezuinigingsmaatregelen onverenigbaar zijn met de beginselen van de sociaal-democratie. Door ze toch uit te voeren, heeft de SPD haar socialistische veren definitief afgeschud en ons geen andere keuze gelaten dan een nieuwe partij te beginnen, aldus de linkse critici van rood-groen. Zij hebben aangekondigd bij de Bondsdagverkiezingen van 2006 te willen aantreden met een eigen partij, die een "sociaal alternatief" moet vormen voor de "neoliberale" SPD.

Dit initiatief vormt een alarmerende boodschap aan het adres van de SPD-top. Het laat namelijk zien, dat het recente besluit van Gerhard Schröder, om het voorzitterschap van de SPD uit handen te geven, niet het gewenste effect heeft gesorteerd. Dit besluit, aangekondigd begin februari, was bedoeld als handreiking aan de linkervleugel van de SPD. Daar is het afgelopen jaar grote onvrede ontstaan over de dwangmatige manier waarop partijvoorzitter Schröder de basis van de SPD achter de bezuinigingen van zijn kabinet zou trachten te voegen. Schröder hoopte dat zijn critici het neerleggen van de voorzittershamer zouden uitleggen als gebaar van verzoening en als aanmoediging om zich achter de hervormingen op te stellen. Het tegendeel lijkt nu te zijn bereikt: de partijbasis

heeft gemerkt dat zij het bestuur tot concessies kan dwingen, mits zij in haar verzet volhard.

Voortdurende verdeeldheid

Deze constatering biedt ook de beoogd opvolger van Gerhard Schröder als partijleider, fractievoorzitter Franz Müntefering, weinig reden tot optimisme. Müntefering, die naar alle waarschijnlijkheid tijdens een partijcongres, aanstaande zondag in Berlijn, tot voorzitter zal worden gekozen, is naar voren geschoven in de verwachting dat hij de linkse critici binnen de SPD op één lijn weet te brengen met de regering. Müntefering, afkomstig uit het arbeidersmilieu en ouder dan '68-ers' als Gerhard Schröder, geniet namelijk aanzien onder de traditionalisten binnen de partij, terwijl hij tegelijkertijd bekend staat om zijn onwrikbare houding tegenover alle kritiek op Schröders hervormingen. Het feit dat zelfs 'partijsoldaat' Franz Müntefering de afgelopen maand maar weinig greep lijkt te hebben gekregen op de dissidenten, zal het SPD-bestuur somber stemmen. Als Müntefering er niet in slaagt, wie dan wel? Het partijcongres van komende zondag, dat met de verkiezing van een nieuwe voorzitter het einde van de lange winterdepressie van de SPD had moeten inluiden, dreigt nu in het teken van voortdurende, interne verdeeldheid te komen staan.

Het voornemen van een afsplitsing alleen brengt al een dermate slechte sfeer teweeg binnen de SPD, dat het weinig meer lijkt uit te maken dat de dissidenten betrekkelijk geïsoleerd zijn, en dat een daadwerkelijke afsplitsing vooralsnog weinig realistisch is. Zo heeft het SPD-bestuur besloten om partijleden, die tot uittreding uit de partij oproepen, te royeren. En de twee machtigste vakbondsleiders van Duitsland, voorzitter [Michael Sommer](#) van koepelorganisatie [DGB](#) en voorzitter [Jürgen Peters](#) van IG Metall, hebben het initiatief van de dissidenten afgekeurd. Daarmee dreigen de dissidenten zichzelf te vervreemden van zowel de SPD als van hun natuurlijke bondgenoot, de vakbond. Bovendien ontbreekt het de critici van Schröder aan een bekende voorman die als lijsttrekker kan fungeren. Een andere belangrijke reden waarom de oprichting van een nieuwe partij weinig kans van slagen lijkt te hebben, is het feit dat de teleurgestelde SPD-kiezers momenteel niet hun toevlucht nemen tot linkse alternatieven, zoals coalitiepartner Die Grünen of de postcommunistische PDS. Onderzoek wijst uit, dat vooral de christen-democratische [CDU](#) profiteert van de onvrede die onder de kiezers heerst. Er is dus sprake van een geluk bij een ongeluk voor de SPD: aangezien haar aanhang niet naar bestaande, linkse partijen vertrekt, lijkt er weinig bestaansgrond voor een nieuwe, linkse partij, die een bedreiging zou kunnen vormen voor de SPD.

In het slechtste geval

Daar staat tegenover, dat een minimaal resultaat voor een dergelijke partij eventueel voldoende zou kunnen zijn om de SPD de das om te doen. Bij de Bondsdagverkiezingen van 2002 bedroeg het verschil in het aantal behaalde absolute stemmen tussen SPD en CDU/CSU slechts 6000. Mochten de volgende verkiezingen net zo spannend worden, dan kan een kleine stoorzender aan de linkerkant van het politieke spectrum al voldoende zijn om de SPD haar meerderheid te doen verliezen. Misschien dat Schröder en Müntefering er goed aan doen om dit *worst case scenario* in elk geval in hun achterhoofd te houden, tijdens hun strubbelingen met de linkervleugel van de SPD.

Mark Schenkel is student Geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam en schrijft regelmatig artikelen voor het Duitslandweb. Momenteel studeert hij aan de [Humboldt Universität](#) in Berlijn.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/2261/valt-de-spd-uiteen>